

Sygn. akt I ACa 1394/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Roman Dziczek

Sędziowie: SA Ewa Kaniok (spr.)

SO del. Katarzyna Jakubowska-Pogorzelska

Protokolant: sekr. sądowy Izabela Katryńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 18 maja 2017 r.

sprawy z powództwa K. F. (1)

przeciwko A. Ś. i M. Ś.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji pozwanego A. Ś. od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 5 lutego 2016 r., sygn. akt I C 1351/14

oddala apelację.

Katarzyna Jakubowska-Pogorzelska Roman Dziczek Ewa Kaniok

Sygn. akt I ACa 1394/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 17 listopada 2014 r. K. F. (2) wniosła o pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego – aktu notarialnego z dnia 25 stycznia 2013 r. sporządzonego przed asesorem notarialnym K. B. (1) – zastępcą notariusz A. U. w W. nr repertorium (...), zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 4 września 2014 r. postanowieniem Sądu Rejonowego dla Warszawy - Woli.

A. Ś. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów procesu.

Na rozprawie w dniu 11 września 2015 r. Sąd Okręgowy wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanej M. Ś.

M. Ś. oświadczyła, iż uznaje żądanie powódki. Podała, że powódka wykonała obowiązek wynikający z aktu notarialnego.

Wyrokiem z dnia 5 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w całości pozbawił wykonalności akt notarialny numer Rep.(...), który został sporządzony w dniu 25 stycznia 2013 roku przed K. B. (1) asesorem notarialnym zastępcą A. U. notariusza w W. w zakresie obowiązku określonego w paragrafie(...) ustęp (...) i ustęp(...) tegoż aktu, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego dla Warszawy Woli w Warszawie z dnia 4 września 2014 roku w sprawie o sygnaturze I Co 2919/14.

Sąd Okręgowy ustalił, że A. Ś. oraz M. Ś. są małżeństwem. Mają córkę – K. F. (2). W dniu 25 stycznia 2013 r. przed asesorem notarialnym K. B. (1), zastępcą A. U., notariusza w W. w obecności A. Ś. oraz M. Ś. i K. F. (2) został sporządzony akt notarialny. Na jego mocy K. F. (2) nabyła spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu o numerze (...), znajdującego się w budynku o numerze (...), przy ulicy (...) w W. za cenę 103.000 zł. Zgodnie z § 4.1 tego aktu notarialnego, małżonkowie Ś. oświadczyli, że dotychczas otrzymali od K. H.-F. kwotę 23.000 zł tytułem zadatku, która to kwota zgodnie z § 4.2 zaliczona zostaje na poczet ceny. K. F. (2) w § 4.3 wspomnianego aktu notarialnego oświadczyła, że resztę ceny w kwocie 80.000 zł zapłaci A. i M. małżonkom Ś., jako wierzycielom solidarnym gotówką lub przelewem w terminie do dnia 31 grudnia 2013 r. Powódka oświadczyła, że co do obowiązku zapłaty na rzecz A. i M. małżonków Ś., jako wierzycieli solidarnych, kwoty 80.000 zł tytułem reszty ceny wskazanej § 3 aktu notarialnego, w terminie do dnia 31 grudnia 2013 r. poddaje się zgodnie z § 4.4 tegoż aktu notarialnego egzekucji wprost w trybie art. 777 § 1 pkt. 4 k.p.c.

K. F. (2) dokonała płatności za mieszkanie w ratach, częściowo przelewami a częściowo gotówką

W dniu 23 października 2014 r. A. Ś. wystąpił z wnioskiem egzekucyjnym do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie przeciwko K. F. (2) o zapłatę kwoty 80.000 zł.

Sąd Rejonowy dla Warszawy Woli w Warszawie postanowieniem z dnia 4 września 2014 r. nadał klauzulę wykonalności aktowi notarialnemu z dnia 25 stycznia 2013 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że M. Ś. złożyła na piśmie oświadczenie sygnowane datą 4 listopada 2014 r., że jej mąż A. Ś. otrzymał zadatek w kwocie 20.000 zł z tytułu umowy przedwstępnej sprzedaży nieruchomości z dnia 22 października 2012 r. W kolejnym pisemnym oświadczeniu również sygnowanym datą 4 listopada 2014 r. podała, że K. F. (2) przekazała jej całą kwotę wynikającą z § 4 aktu notarialnego z dnia 25 stycznia 2013 r. sporządzonego przed asesorem notarialnym K. B. (2) (Repertorium(...)). Dodała, że tym samym oświadcza, iż obowiązki dłużnika wynikające z tego aktu zostały w całości wykonane.

Małżeństwo Ś. łączy ustawowa wspólność majątkowa, jednakże od 20 lat pozostają ze sobą w separacji faktycznej.

Sąd I instancji dokonując ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie oparł się przede wszystkim na zeznaniach powódki K. F. (2) oraz na zeznaniach pozwanej M. Ś., natomiast nie obdarzył przymiotem wiarygodności zeznań pozwanego.

Dodatkowo Sąd oparł się na dowodach z dokumentów w postaci wypisu aktu notarialnego (k.63-65), pokwitowania (k.14), oświadczeń M. Ś. (k.5-6v oraz k.69) a także przelewów bankowych (k.7-13).

Zgodnie z art. 840 § 1 pkt. 2 zdanie pierwsze k.p.c. dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane.

Sąd Okręgowy zważył, iż takim zdarzeniem w przedmiotowej sprawie było spełnienie przez K. F. (2) świadczenia do rąk pozwanej M. Ś., która jest żoną A. Ś..

M. Ś. potwierdziła, że K. F. (2) zapłaciła jej pieniądze w kwocie sumarycznie odpowiadającej treści obowiązku określonego w § 4.4 aktu notarialnego z dnia 25 stycznia 2013 r. Wobec takiego ustalenia obowiązek stwierdzony w tytule egzekucyjnym wygasł. W związku z powyższym została spełniona przesłanka z art. 840 § 1 pkt. 2 zdanie drugie k.p.c. w postaci nastąpienia zdarzenia, wskutek którego zobowiązanie wygasło. Mając powyższe na uwadze, Sąd uwzględnił powództwo.

A. Ś. występując z wnioskiem o wszczęcie egzekucji żądanie swe oparł na art. 367 § 2 zdanie drugie k.c., zgodnie z którym w razie wytoczenia powództwa przez jednego z wierzycieli solidarnych dłużnik powinien spełnić świadczenie do jego rąk.

Jak wynika z treści art. 367 § 1 k.c. kilku wierzycieli może być uprawnionych w ten sposób, że dłużnik może spełnić całe świadczenie do rąk jednego z nich, a przez zaspokojenie któregośkolwiek z wierzycieli dług wygasa względem wszystkich (solidarność wierzycieli). Jednakże dłużniczka spełniła świadczenie do rąk żony pozwanego - M. Ś., z którą pozwany nie ma rozdzielności majątkowej. W przypadku wspólności majątkowej małżeńskiej ustawodawca stronił od zastrzeżenia solidarności czynnej małżonków, gdy występują oni w roli wierzycieli. Ze względu na występującą łączną wspólność majątku małżeńskiego nie można w trakcie zasądzania należnego świadczenia, rozdzielać go na części przypadające każdemu z małżonków. Do istoty takiej wspólności należy bowiem zaniechanie określenia wielkości udziałów przypadających każdemu z małżonków. Świadczenie, które w przedmiotowej sprawie spełniła K. F. (2) do rąk pozwanej M. Ś. wejdzie do majątku wspólnego małżonków, stanowiąc przedmiot wspólności łącznej (E. Gniewek, O wadliwościach stosowania zasad solidarności czynnej w postępowaniu sądowym- uwag kilka, „Monitor Prawniczy” z 2009 r., Nr 3, s. 121-126).

Wprawdzie przedmiotowy akt notarialny w § 4.3 i § 4.4 zawiera wskazanie, iż małżonkowie Ś. są wierzycielami solidarnymi. Jednakże zapis ten w świetle art. 31 § 1 k.r.o. nie wywołuje skutku prawnego (art. 58 § 3 k.c.).

W związku z powyższym, w ocenie Sądu Okręgowego zasadnym było w całości pozbawić wykonalności akt notarialny numer Rep(...), który został sporządzony w dniu 25 stycznia 2013 roku przed K. B. (1) asesorem notarialnym zastępcą A. U. notariusza w W. w zakresie obowiązku określonego w paragrafie 4 ustęp 3 i ustęp 4 tegoż aktu zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego dla Warszawy Woli w Warszawie z dnia 4 września 2014 roku w sprawie o sygnaturze I Co 2919/14.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany A. Ś. zaskarżając go w całości i zarzucił naruszenie:

- 1) art. 233 § 1 oraz art. 217 § 1 w zw. z art. 227 kodeksu postępowania cywilnego poprzez dokonanie błędnej oceny zgromadzonego materiału bez jego wszechstronnego rozważenia, z pominięciem dowodów wnioskowanych przez pozwanego w odpowiedzi na pozew, w piśmie procesowym z dnia 8 kwietnia 2015 roku oraz na rozprawie w dniu 29 stycznia br., i w konsekwencji dokonanie błędnego ustalenia, że powódka spełniła świadczenie, na które opiewał tytuł wykonawczy, a obowiązek stwierdzony w tym tytule wygasł;
- 2) art. 840 § 1 pkt. 2 zd. 1 k.p.c. poprzez uwzględnienie bezzasadnego powództwa w sytuacji, gdy po powstaniu tytułu nie nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane;
- 3) art. 369, art. 367 § 1 i § 2 zd. 2 kodeksu cywilnego oraz art. 31 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego poprzez ich błędną wykładnię i niezastosowanie art. 369 i art. 367 § 1 oraz § 2 zd. 2 k.c., a także błędne zastosowanie art. 31 k.r.o., polegające na przyjęciu, że ustrój wspólności ustawowej wyklucza uznanie powiązanych nim małżonków za wierzycieli solidarnych, wobec czego po wszczęciu przez pozwanego egzekucji powódka mogła skutecznie spełnić obowiązek do rąk pozwanej;
- 4) art. 369 oraz art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 31 § 1 k.r.o. poprzez ich błędną wykładnię i niezastosowanie art. 369 k.c. oraz błędne zastosowanie art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 31 § 1 k.r.o., polegające na przyjęciu, że dokonana przez strony czynność prawna (umowa sprzedaży z dnia 25 stycznia 2013 roku) jest nieważna w zakresie zastrzeżenia solidarności czynnej na rzecz pozwanych.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, oraz o zasądzenie od powódki zwrotu kosztów postępowania za obie instancje.

Alternatywnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Nadto skarżący wniósł o rozpoznanie wskazanych w treści apelacji postanowień sądu pierwszej instancji, które nie podlegały zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miały wpływ na rozstrzygnięcie sprawy.

Sąd apelacyjny zważył:

apelacja nie jest zasadna i podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Sąd Apelacyjny uwzględniając zarzut apelującego, uzupełnił postępowanie dowodowe poprzez zobowiązane powódki do przedstawienia dowodów przelewów należności z tytułu ceny do rąk M. Ś. a także do złożenia wydruków z rachunków bankowych na okoliczność, że na rachunkach tych znajdowały się środki finansowe umożliwiające zapłatę ceny.

Powódka złożyła wydrukowane elektronicznie potwierdzenie wykonania na rzecz M. Ś. przelewu kwoty 10.000 zł. w dniu 6.05.2013r. (k.218) i kwoty 2000 zł. w dniu 4.12.2013r. (k.219), oraz kopię aktu notarialnego rep.(...) z 2.08.2011r. dokumentującego sprzedaż przez powódkę lokalu mieszkalnego położonego w J. (k.220 -227), wydrukowane elektronicznie potwierdzenie uznania jej rachunku kwotą 42.000 zł. w dniu 3.08. 2011r. (k.228) oraz kwotą 139.999,99 zł. w dniu 5.08.2011r. (k.229), oryginał pisma skierowanego do powódki przez (...) dotyczącego inwestycji w wino (k.230) a także zrzut z ekranu komputera na okoliczność korespondencji dotyczącej inwestycji w wino i zlecenia zbycia portfela win, pochodzącej z czerwca i lipca 2014r. (k.231), z maja 2014 (k.232) i z marca 2014r. (k.233), a także obrazującej saldo rachunku po transakcji (k.234) i korespondencję mailową (k.235).

Sąd Apelacyjny dopuścił dowód z w/w dokumentów a ponadto dowód z uzupełniającego przesłuchania powódki i pozwanej M. Ś. w charakterze strony. Dowody te wzajemnie się uzupełniają i w ocenie Sądu Apelacyjnego zasługują na wiarę. Dokumenty złożone przez powódkę potwierdzają wiarygodność jej zeznań w charakterze strony, złożonych przed sądem I instancji i uzupełnionych w postępowaniu apelacyjnym. Powódka wykazała, że rzeczywiście inwestowała w wino i że w pierwszej połowie 2014r. zbyła portfel win. Uzyskaną kwotę mogła zatem przeznaczyć na zapłatę reszty ceny za mieszkanie nabyte od rodziców, miała także pieniądze ze sprzedaży mieszkania w J. i środki finansowe z wynagrodzenia za pracę.

Wbrew zarzutom apelacji nie ma podstaw do przyjęcia, że powódka nie spełniła świadczenia, na które opiewał tytuł wykonawczy. Z pokwitowań załączonych do akt wynika, że do rąk ojca zapłaciła po podpisaniu aktu notarialnego kupna z dnia 25.01.2013r. łącznie 6500 zł. (k.10 przelew na 2000 zł. z 28.01.2013r., k.11 przelew z 7.02.2013r. na 3000 zł. i k.14 pokwitowanie z 7.05.2013r. na kwotę 1500 zł.). Natomiast z oświadczenia M. Ś. (k.6 i 9) i jej zeznań wynika, że kwotę 73.500 zł. powódka uiszczyła do rąk matki M. Ś., w tym 12.000 zł. przelewami (pokwitowania k. 218, 219) a resztę gotówką.

Zeznania pozwanej złożone w innej sprawie – II C 722/14 nie mogą stanowić dowodu w sprawie niniejszej, jednak z uwagi na zarzuty o odmienności tych zeznań, podniesione w apelacji, Sąd Apelacyjny uzupełniająco przesłuchał M. Ś. w charakterze strony. W ocenie Sądu Apelacyjnego nieścisłości pomiędzy zeznaniami pozwanej złożonymi w sprawie II C 722/14 i w sprawie niniejszej nie dyskwalifikują tych zeznań. Należy podkreślić, że strony są najbliższą rodziną, w związku z tym wzajemne rozliczenia między nimi opierały się na zasadzie zaufania. Powódka zażądała od matki pokwitowania dopiero wtedy gdy pozwany wszczął egzekucję z aktu notarialnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności. Powódka dokonywała spłat w ratach, w różnych kwotach i terminach. M. Ś. z uwagi na wiek i upływ czasu nie pamięta dokładnie dat poszczególnych płatności i wysokości wpłat ale jest pewna, że córka zapłaciła jej 73500 zł., czyli tyle ile napisała w pokwitowaniu wystawionym 21.02.2015r. (k.69). Pisząc to pokwitowanie wiedziała ile pieniędzy dostała, natomiast jej późniejsze zeznania są po prostu nieprecyzyjne. Podobnie rzecz się ma z zeznaniami pozwanej dotyczącymi wysokości kwoty jaką podarowała córce (45.000 – 50.000 zł.), przy czym brak jest podstaw do przyjęcia, że dokonanie owej darowizny świadczy o pozorności spłaty. Przeczą temu zeznania powódki i pozwanej, z których wyraźnie wynika, że najpierw pozwana otrzymała pieniądze od córki a dopiero po jakimś czasie postanowiła darować jej część tych pieniędzy. Zrobiła tak, bo mąż (pozwany), po sprzedaży działki w W., przekazał otrzymane pieniądze konkubinie i synowi. Zeznania M. Ś. przy uwzględnieniu szczególnych stosunków faktycznych panujących między małżonkami i dokonywanych przez nich operacji majątkowych są w ocenie Sądu Apelacyjnego przekonujące i szczerze.

Mając na uwadze powyższe wywody, Sąd Apelacyjny nie znajduje podstaw do przyjęcia, że ustalenia faktyczne poczynione przez sąd I instancji są wadliwe i ustalenia te przyjmuje za własne.

Sąd Apelacyjny nie podziela stanowiska sądu I instancji, że zapis w akcie notarialnym, iż małżonkowie Ś. są wierzycielami solidarnymi jest nieważny. Wspólność małżeńska jest ustawowym ustrojem majątkowym, natomiast solidarność jest cechą zobowiązania i może wynikać z umowy. Nie ma przeszkód aby małżonkowie jako sprzedający wspólnie stawający do aktu, zawarli z kupującym umowę, iż w zakresie należnej ceny będą wierzycielami solidarnymi. Wszak w przypadku wspólności łącznej każdy z małżonków, stawających do umowy sprzedaży, zgodnie z art. 367 par. 1 k.c. jest uprawniony do przyjęcia wierzytelności z tej umowy wynikającej, jako świadczenia wchodzącego do majątku wspólnego. Umowę zastrzegającą solidarność małżonków jako wierzycieli należy w tym przypadku wyklądać z uwzględnieniem faktu, iż przedmiot świadczenia ma wejść do majątku wspólnego, który charakteryzuje się tym, iż stanowi współwłasność bez udziałową. Przedmiot świadczenia, które wchodzi do majątku wspólnego małżonków nie ulega zatem podziałowi na niezależne od siebie części.

Zgodnie z art. 381 par. 1 k.c., jeżeli jest kilku wierzycieli uprawnionych do świadczenia niepodzielnego każdy z nich może żądać spełnienia całego świadczenia. Natomiast zgodnie z art. 381 par. 2 k.c., sprzeciw chociażby jednego z wierzycieli powoduje, że dłużnik obowiązany jest świadczyć wszystkim wierzycielom łącznie albo złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego. Jeżeli mimo sprzeciwu dłużnik spełni świadczenie do rąk jednego z wierzycieli, odpowiada wobec pozostałych za szkodę wyrządzoną na skutek nienależytego wykonania zobowiązania (art. 471 k.c.)

Zgodnie z art. 452 k.c., jeżeli świadczenie zostało spełnione do rąk osoby nieuprawnionej do jego przyjęcia, a przyjęcie świadczenia nie zostało potwierdzone przez wierzyciela, dłużnik jest zwolniony w takim zakresie, w jakim wierzyciel ze świadczenia skorzystał.

W sytuacji spełnienia świadczenia stanowiącego składnik wspólności majątkowej małżeńskiej do rąk jednego z małżonków, świadczenie spełnione jest do majątku wspólnego wierzycieli, zatem oboje małżonkowie jako wierzyciele korzystają z tego świadczenia. A. Ś. na skutek spełnienia przez powódkę świadczenia do rąk M. Ś. winien być traktowany jak wierzyciel, który formalnie ze świadczenia skorzystał, zatem nie zachował roszczenia o spełnienie świadczenia. W konsekwencji nastąpiło wygaśnięcie zobowiązania, a więc zaskarżony wyrok odpowiada prawu. Żądanie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności jest w świetle art. 840 par. 1 pkt 2 k.p.c. uzasadnione i zarzut naruszenia tego artykułu nie zasługuje na uwzględnienie.

Okoliczność, że M. Ś. rozporządziła bez zgody A. Ś. częścią otrzymanego świadczenia dokonując darowizny na rzecz córki stron, pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszego powództwa i podlega ocenie w świetle art. 37 par. 1 pkt 4 k.r. i o. Kwestia ta nie jest jednak przedmiotem niniejszego powództwa.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia apelacji i z mocy art. 385 k.p.c. oddalił ją.

Ewa Kaniok Roman Dziczek Katarzyna Jakubowska - Pogorzelska